تعرفه‌های تازه ترامپ؛ امریکا در مسیر باز تعریف روابط تجاری با جهان

شرکای تاریخی علیه تصمیمات واشنگتن

واشنگتن پس از رأی دیوان عالی، تعرفه‌های جدیدی علیه ۱۴ اقتصاد پیشنهاد کرده است؛ چین از اقدام متقابل می‌گوید، شرکای آسیایی به مذاکره روی آورده‌اند و اتحادیه اروپا بر حفظ توافق‌های تجاری تأکید دارد. دونالد ترامپ بار دیگر سیاست تعرفه‌ای را به مرکز روابط اقتصادی ایالات متحده با جهان بازگردانده است. دولت امریکا روز ۲۵ نوامبر ۲۰۲۶، پس از تکمیل بررسی‌های هشت‌ماهه درباره ظرفیت مازاد تولید در صنایع کشورهای طرف تجاری، پیشنهاد وضع تعرفه‌های جدید بر واردات از ۱۴ اقتصاد را مطرح کرد. این تصمیم چین، اتحادیه اروپا، ژاپن، کره جنوبی، هند و شماری از اقتصادهای جنوب شرق آسیا را در بر می‌گیرد و در صورت اجرا، می‌تواند مناسبات تجاری امریکا با بخش بزرگی از اقتصاد جهانی را تحت تأثیر قرار دهد. اهمیت این اقدام تنها در نرخ تعرفه‌ها نیست. دولت ترامپ در حالی شرکای تجاری خود را بار دیگر با تهدید افزایش عوارض وارداتی روبرو کرده که بسیاری از آنها طی ماه‌های گذشته برای دستیابی به توافق با واشنگتن مذاکره کرده‌اند. برخی نیز با پذیرش محدودیت‌ها یا تعهدات تجاری، تلاش کرده‌اند از تعرفه‌های سنگین‌تر جلوگیری کنند. اکنون پیشنهادهای تازه این پرسش را مطرح کرده است که توافق با امریکا تا چه اندازه می‌تواند ثبات و قابلیت پیش‌بینی را به روابط اقتصادی بازگرداند. چین و اتحادیه اروپا از جمله اقتصادهایی هستند که نسبت به عبور واشنگتن از چارچوب توافق‌های موجود هشدار داده‌اند. در مقابل، کشورهایی مانند سنگاپور و ژاپن، ضمن ردا ستدلال امریکا درباره ظرفیت مازاد تولید، همچنان مسیر مذاکره تجاری را باز نگه داشته‌اند. تفاوت واکنش‌ها نشان می‌دهد که تعرفه‌های جدید، علاوه بر آثار اقتصادی، می‌توانند روابط سیاسی و تجاری امریکا با شرکای خود را نیز تحت تأثیر قرار دهند.

◄ تعرفه‌های جدید ترامپ چه تفاوتی با گذشته دارند؟

دولت امریکا این بار به بخش ۳۰۱ قانون تجارت سال ۱۹۷۴ متوسل شده است. این قانون به نماینده تجاری ایالات متحده اجازه می‌دهد در برابر سیاست‌ها و اقداماتی که به تشخیص واشنگتن به تجارت امریکا آسیب می‌زنند، اقداماتی از جمله وضع تعرفه یا محدودیت وارداتی را پیشنهاد کند. دولت ترامپ در سال ۲۰۲۵ بخش بزرگی از تعرفه‌های خود را با استفاده از اختیارات اضطراری رییس جمهور وضع کرده بود. با این حال، دیوان عالی امریکا در فوریه ۲۰۲۶ استفاده از آن اختیارات برای وضع بخش عمده تعرفه‌های مذکور را غیرقانونی تشخیص داد. دولت پس از آن بررسی‌های تجاری خود را گسترش داد تا بتواند تعرفه‌ها را بر مبنای اختیارات قانونی دیگری برقرار کند. پیشنهادهای ۲۵ نوامبر نتیجه یکی از همین بررسی‌هاست. دفتر نماینده تجاری امریکا در بیانیه ۲۵ نوامبر اعلام کرد که سیاست‌ها و رویه‌های ۱۴ اقتصاد در زمینه ظرفیت مازاد ساختاری و تولید صنعتی، به تجارت ایالات متحده آسیب می‌زند و مشمول اقدام تحت بخش ۳۰۱ است. این دفتر مدعی است برخی شرکای تجاری با حمایت‌های دولتی، سیاست‌های صنعتی، محدود کردن دستمزدها و دیگر مداخلات اقتصادی، ظرفیت تولیدی خود را فراتر از سطحی نگه می‌دارند که تقاضای بازار توجیه می‌کند. به گفته جیمیسون گریر، نماینده تجاری امریکا، این سیاست‌ها طی دهه‌ها توازن تجاری را به سود کشورهای صادرکننده تغییر داده و به تضعیف پایه صنعتی امریکا منجر شده‌اند.

البته این استدلال مورد پذیرش همه اقتصادهای هدف نیست. بسیاری از آنها معتقدند ظرفیت تولیدی بالا یا صادرات رقابتی به‌خودی‌خود به معنای ایجاد ظرفیت مازاد غیرمنصفانه نیست. اختلاف اصلی بر سر همین تعریف است: آیا تولید صادراتی این کشورها حاصل مزیت‌های اقتصادی و سرمایه‌گذاری است یا نتیجه سیاست‌هایی که رقابت را مختل می‌کنند؟ نکته مهم دیگر آن است که تعرفه‌های جدید هنوز به مرحله اجرا نرسیده‌اند. دولت امریکا برای آنها نرخ‌های پیشنهادی تعیین کرده و اجرای نهایی به طی شدن فرایند دریافت نظرات عمومی و بررسی‌های قانونی وابسته است. بنابراین، ارقام اعلام‌شده را نباید تعرفه قطعی و اجراشده تلقی کرد.

◄ از چین تا هند نرخ‌های پیشنهادی چه می‌گویند؟

بر اساس پیشنهادهای منتشرشده، چین با تعرفه جدید تا ۲۰ درصد مواجه خواهد شد؛ هرچند مقام‌های امریکایی اعلام کرده‌اند در صورت شکست مذاکرات، این نرخ می‌تواند به ۴۰ درصد افزایش یابد. بخشی از تعرفه‌های پیشین چین نیز همچنان برقرار است و نحوه محاسبه تعرفه نهایی به نوع کالا و مقررات موجود بستگی دارد. برای اتحادیه اروپا، ژاپن، کره جنوبی، تایوان و سوییس، نرخ‌های پیشنهادی عمدتاً در محدوده ۱۵ درصد قرار دارند. با این حال، در صورت برآورده نشدن انتظارات امریکا، امکان افزایش نرخ ژاپن و سوییس به ۲۰ درصد و کره جنوبی و تایوان به ۲۵ درصد نیز مطرح شده است. در مورد هند، واشنگتن نرخ ۲۵ درصدی را پیشنهاد کرده، اما در صورت دستیابی به توافقی که نگرانی‌های امریکا را برطرف کند، امکان کاهش آن به ۱۷ درصد وجود دارد. برای ویتنام نیز تعرفه تا ۳۵ درصد مطرح شده که در صورت توافق تجاری می‌تواند به ۲۰ درصد کاهش یابد. سنگاپور با نرخ پیشنهادی ۲۰ درصد روبرو است، اما در صورت دستیابی به توافق دوجانبه، این نرخ می‌تواند به ۱۰ درصد برسد. برای اندونزی، مالزی، کامبوج و تایلند نیز نرخ‌های پایه پیشنهادی تا ۱۸ درصد تعیین شده و در صورت ناموفق بودن مذاکرات، امکان افزایش آنها تا ۲۵ درصد وجود دارد. بنگلادش نیز با نرخ پیشنهادی ۱۸ درصد و سقف احتمالی ۲۰ درصد مواجه است. این نرخ‌ها نشان می‌دهند که دولت ترامپ همچنان از تعرفه به عنوان ابزاری برای گرفتن امتیاز در مذاکرات استفاده می‌کند. درواقع، تفاوت میان نرخ پایه و نرخ احتمالی بالاتر، فضای چانه‌زنی را ایجاد می‌کند و به شرکای تجاری امریکا علامت می‌دهد که نتیجه مذاکرات می‌تواند مستقیماً بر هزینه دسترسی آنها به بازار امریکا اثر بگذارد.

◄ ترامپ چه می‌گوید؟ تعرفه به عنوان ابزار قدرت اقتصادی

دونالد ترامپ در سال‌های گذشته بارها از تعرفه‌ها به عنوان ابزاری برای تقویت تولید داخلی و اصلاح روابط تجاری امریکا دفاع کرده است. او معتقد است کشورهایی که برای سال‌ها از دسترسی به بازار امریکا سود برده‌اند، باید شرایط منصفانه‌تری برای تجارت متقابل بپذیرند. ترامپ در اظهاراتی درباره سیاست تعرفه‌ای خود گفته است: «با تعرفه‌ها، کشوری ثروتمند و امن هستیم.» او در همان سخنان هشدار داده بود که محدود شدن اختیارات رییس جمهور در زمینه تعرفه‌ها، قدرت امریکا برای مذاکره با دیگر کشورها را کاهش می‌دهد. این نگاه در مواضع اخیر او نیز قابل مشاهده است. ترامپ در نشست ۱۹ نوامبر با شی جین‌پینگ، رییس جمهور چین، از توافق تجاری موسوم به ۳۰ برای ۳۰ دفاع کرد؛ توافقی که بر اساس آن دو کشور پذیرفته‌اند تعرفه‌های خود را بر ۳۰ میلیارد دلار از تجارت دوجانبه کاهش دهند. او در آن نشست گفت دو کشور تعرفه‌ها را به شیوه‌ای منصفانه تقسیم کرده‌اند و از نظر او، هر دو طرف از این ترتیبات سود برده‌اند. با این حال، باید میان مواضع عمومی ترامپ درباره تعرفه و جزییات پیشنهادهای جدید دولت او تمایز گذاشت. اعلام نرخ‌های تازه در ۲۵ نوامبر از سوی دفتر نماینده تجاری امریکا انجام شد و ترامپ در زمان انتشار این پیشنهادها، سخنرانی مستقلی برای اعلام آنها نداشت. بنابراین، نرخ‌های جدید را باید تصمیم پیشنهادی دولت او دانست، نه نقل‌قول مستقیم رییس جمهور درباره تک‌تک کشورها. در منطق اقتصادی دولت امریکا، تعرفه می‌تواند هزینه واردات را افزایش دهد و تولیدکنندگان خارجی را به سرمایه‌گذاری در خاک امریکا ترغیب کند. این دولت همچنین معتقد است درآمد حاصل از تعرفه‌ها می‌تواند منابع مالی بیشتری در اختیار دولت قرار دهد و به کاهش کسری تجاری کمک کند. در مقابل، منتقدان این سیاست به هزینه‌هایی اشاره می‌کنند که تعرفه‌ها به واردکنندگان، مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان امریکایی تحمیل می‌کنند. تعرفه‌ها وارداتی در وهله نخست از واردکننده دریافت می‌شود و بسته به شرایط بازار، ممکن است بخشی از آن به قیمت نهایی کالا منتقل شود. به همین دلیل، افزایش تعرفه لزوماً به معنای انتقال کامل هزینه به صادرکننده خارجی نیست. همچنین، اگر تولیدکنندگان امریکایی برای فعالیت خود به مواد اولیه یا قطعات وارداتی وابسته باشند، افزایش هزینه واردات می‌تواند هزینه تولید داخلی را نیز بالا ببرد. در نتیجه، اثر تعرفه بر تولید، اشتغال و تورم به ساختار هر صنعت، امکان جایگزینی واردات و واکنش شرکای تجاری بستگی دارد.

◄ چین؛ حفظ آتش‌بس تجاری در کنار هشدار درباره اقدام متقابل

چین یکی از مهم‌ترین اهداف سیاست تعرفه‌ای امریکاست. واشنگتن پکن را به ایجاد ظرفیت مازاد صنعتی و عرضه گسترده کالاهای ارزان در بازارهای جهانی متهم می‌کند. این اتهام به‌ویژه در صنایعی مانند فولاد، آلومینیوم، خودروهای برقی، تجهیزات خورشیدی و برخی کالاهای صنعتی مطرح شده است. دولت چین این ارزیابی را رد کرده و تأکید دارد که توان صادراتی آن حاصل رقابت‌پذیری تولیدکنندگان چینی است. گو جیاکون، سخنگوی وزارت امور خارجه چین، روز ۲۵ نوامبر در واکنش به پیشنهاد تعرفه‌های جدید امریکا، طرح این تعرفه‌ها را نوعی «مانور سیاسی» توصیف کرد و خواستار همکاری دو کشور برای حفظ آتش‌بس تجاری شد. این موضع در شرایطی مطرح می‌شود که روابط تجاری چین و امریکا همچنان تحت تأثیر توافق‌ها و اختلافات دو کشور قرار دارد. از یک طرف، مذاکرات اخیر زمینه کاهش بخشی از تنش‌ها را فراهم کرده و دو طرف درباره ادامه همکاری تجاری صحبت می‌کنند. از طرف دیگر، اختلاف بر سر فناوری، محدودیت‌های صادراتی، دسترسی به مواد معدنی راهبردی و سیاست‌های صنعتی همچنان پابرجاست. پیشنهاد تعرفه ۲۰ درصدی برای چین و احتمال افزایش آن به ۴۰ درصد، نشان می‌دهد که توافق‌های موجود لزوماً به معنای پایان اختلافات نیستند. امریکا همچنان تلاش می‌کند از ابزار تعرفه برای تغییر رفتار تجاری چین استفاده کند و پکن نیز می‌کوشد ضمن حفظ دسترسی به بازار امریکا، از افزایش فشار بر صادرکنندگان خود جلوگیری کند. در این میان، امکان اقدام متقابل چین یکی از متغیرهای مهم است. تجربه تنش‌های تجاری پیشین نشان داده که افزایش تعرفه‌ها می‌تواند به محدودیت‌های متقابل بر کالاها یا منابع راهبردی منجر شود. با این حال، نوع و دامنه واکنش چین به تصمیم نهایی امریکا هنوز مشخص نیست و نمی‌توان از هم‌اکنون وقوع یک دور تازه جنگ تجاری را قطعی دانست.

◄ اتحادیه اروپا توافق تجاری زیر سایه تعرفه‌های تازه

اتحادیه اروپا نیز از جمله اقتصادهایی است که پیشنهاد جدید امریکا می‌تواند بر روابط تجاری آن اثر بگذارد. واشنگتن نرخ ۱۵ درصدی را برای کالاهای اروپایی پیشنهاد کرده که با چارچوب توافق تجاری پیشین دو طرف همخوانی دارد؛ با این حال، امکان افزایش آن تا ۲۰ درصد نیز مطرح شده است. اتحادیه اروپا در واکنش به این تحولات، بر ضرورت پایبندی امریکا به توافق‌های تجاری تأکید کرده است. از نگاه مقام‌های اروپایی، توافق تجاری باید بتواند ثبات و قابلیت پیش‌بینی را برای فعالان اقتصادی فراهم کند و تغییر یک جانبه شرایط می‌تواند این هدف را تحت تأثیر قرار دهد. اهمیت این مساله برای اروپا از آن جهت است که شرکت‌های اروپایی در بخش‌های مختلف، از خودرو و ماشین‌آلات گرفته تا صنایع دارویی و کالاهای مصرفی، به بازار امریکا دسترسی دارند. هرگونه تغییر در تعرفه‌ها می‌تواند بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری، قیمت‌گذاری و زنجیره تأمین این شرکت‌ها اثر بگذارد. در عین حال، اتحادیه اروپا از ظرفیت اقتصادی و تجاری قابل توجهی برای مذاکره با امریکا برخوردار است. این بلوک می‌تواند در صورت بروز اختلاف، از ابزارهای حقوقی و تجاری خود استفاده کند. اما واکنش نهایی اروپا به این موضوع بستگی دارد که واشنگتن تا چه اندازه به تعهدات قبلی پایبند بماند و نرخ‌های پیشنهادی چگونه نهایی شوند. از این منظر، روابط تجاری امریکا و اروپا تنها به اختلاف بر سر نرخ تعرفه محدود نیست؛ مساله مهم‌تر، نحوه اجرای توافق‌هایی است که قرار بوده از تشدید تنش‌های تجاری جلوگیری کنند.

◄ سنگاپور و ژاپن مذاکره به جای اقدام تلافی‌جویانه

برخلاف کشورهایی که از امکان اقدام متقابل سخن گفته‌اند، برخی شرکای آسیایی امریکا رویکرد مذاکره را در پیش گرفته‌اند. سنگاپور یکی از نمونه‌های روشن این رویکرد است. وزارت تجارت و صنعت سنگاپور در بیانیه ۲۶ نوامبر اعلام کرد که با ارزیابی امریکا درباره نقش سیاست‌های اقتصادی این کشور در ایجاد ظرفیت مازاد تولید مخالف است. این وزارتخانه تأکید کرد که سیاست‌های اقتصادی سنگاپور از بازار داخلی در برابر رقابت خارجی حمایت نمی‌کنند و به تولید صادراتی یارانه نمی‌دهند. همچنین، هدف توافق‌های تجارت آزاد این کشور کاهش موانع تجاری و سرمایه‌گذاری است. سنگاپور در عین حال اعلام کرده که از امریکا خواهد خواست در تصمیم خود تجدیدنظر کند. پیشنهاد واشنگتن برای این کشور تعرفه‌ای تا ۲۰ درصد است که در صورت دستیابی به توافق می‌تواند به ۱۰ درصد کاهش یابد. ژاپن نیز به برنامه امریکا برای وضع تعرفه ۱۵ درصدی اعتراض کرده است. مینورو کیهارا، دبیر ارشد کابینه ژاپن، این تصمیم را مایه تأسف دانست و تأکید کرد که کشورش سیاست یارویه غیربازاری و ظرفیت مازاد ساختاری ندارد. اعتراض ژاپن و سنگاپور اهمیت ویژه‌ای دارد؛ زیرا هر دو از شرکای اقتصادی مهم امریکا هستند و روابط تجاری گسترده‌ای با این کشور دارند. با وجود این، هیچ‌یک از این دو کشور در واکنش اولیه خود، اقدام تلافی‌جویانه فوری را به عنوان گزینه اصلی مطرح نکرده‌اند. این رویکرد به معنای پذیرش استدلال امریکا نیست. دولت‌های مذکور می‌کوشند با رد ادعاهای واشنگتن و ادامه مذاکرات، از افزایش هزینه صادرات خود جلوگیری کنند. تفاوت میان مواضع آنها با چین نیز تا اندازه‌ای به ظرفیت‌های اقتصادی، ساختار روابط تجاری و ابزارهای متفاوتی بازمی‌گردد که هر کشور برای مواجهه با فشار تعرفه‌ای در اختیار دارد.

◄ هند و جنوب شرق آسیا تعرفه به عنوان اهرم توافق

هند، ویتنام، مالزی، تایلند و دیگر اقتصادهای آسیایی نیز در فهرست اهداف جدید امریکا قرار دارند. برای این کشورها، تعرفه‌های پیشنهادی می‌تواند بر دسترسی صادرکنندگان به بازار امریکا و جذابیت سرمایه‌گذاری در صنایع صادراتی اثر بگذارد. مذاکرات تجاری هند و امریکا از ماه فوریه ادامه داشته است. دو کشور پیش‌تر درباره چارچوب کلی توافق به تفاهم رسیده بودند، اما نهایی شدن آن همچنان با موانعی روبروست. پیشنهاد تعرفه ۲۵ درصدی و امکان کاهش آن به ۱۷ درصد، فشار تازه‌ای بر مذاکرات وارد می‌کند. در ویتنام نیز مذاکرات تجاری ادامه دارد. این کشور با تعرفه پیشنهادی تا ۳۵ درصد مواجه شده، اما در صورت دستیابی به توافق، امکان کاهش نرخ به ۲۰ درصد وجود دارد. تایلند نیز در واکنش اولیه، نرخ پیشنهادی خود را کمتر از برخی انتظارات ارزیابی کرده است. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که سیاست تعرفه‌ای امریکا یک چارچوب کاملاً یکسان برای همه کشورها نیست. واشنگتن در برخی موارد به توافق‌های موجود توجه کرده و در موارد دیگر، کاهش تعرفه را به پذیرش تعهدات تازه مشروط کرده است. در نتیجه، رقابت برای دسترسی به بازار امریکا می‌تواند کشورهای آسیایی را به سمت مذاکره جداگانه با واشنگتن سوق دهد. چنین وضعیتی ممکن است قدرت چانه‌زنی جمعی آنها را کاهش دهد، اما از سوی دیگر، کشورها می‌توانند از اهمیت خود در زنجیره‌های تأمین جهانی برای دستیابی به شرایط مناسب‌تر استفاده کنند.

◄ آیا امریکا در دوره ترامپ به سمت انزوای تجاری می‌رود؟

گسترش تعرفه‌ها بار دیگر بحث درباره جایگاه امریکا در نظام تجارت جهانی را مطرح کرده است. ایالات متحده همچنان یکی از بزرگ‌ترین بازارهای مصرف جهان است و دسترسی به بازار آن برای بسیاری از اقتصادهای صادراتی اهمیت دارد. همین ویژگی به واشنگتن امکان می‌دهد از تعرفه‌ها برای مذاکره درباره دسترسی به بازار، سیاست‌های صنعتی و تعهدات تجاری استفاده کند. اما استفاده گسترده از این ابزار می‌تواند پیامدهای دیگری نیز داشته باشد. وقتی شرکای تجاری امریکا با تغییر مکرر تعرفه‌ها مواجه می‌شوند، ممکن است برای کاهش ریسک، به دنبال تنوع‌بخشی به بازارهای صادراتی، تأمین‌کنندگان و مسیرهای تجاری خود بروند. این روند لزوماً به معنای قطع روابط اقتصادی با امریکا نیست؛ بلکه می‌تواند به افزایش تلاش کشورها برای کاهش وابستگی به یک بازار یا یک شریک تجاری منجر شود. در چنین شرایطی، توافق‌های منطقه‌ای و روابط تجاری میان کشورهای آسیایی، اروپایی و دیگر اقتصادها اهمیت بیشتری پیدا می‌کنند. از سوی دیگر، تعرفه‌ها می‌توانند بر روابط سیاسی امریکا با متحدانش نیز اثر بگذارند. ژاپن، کره جنوبی و اتحادیه اروپا علاوه بر روابط تجاری، همکاری‌های امنیتی و راهبردی گسترده‌ای با ایالات متحده دارند. اختلافات اقتصادی با این کشورها لزوماً به تغییر مناسبات امنیتی منجر نمی‌شود، اما می‌تواند زمینه چانه‌زنی و اصطکاک بیشتری در روابط دوجانبه ایجاد کند. بنابراین، بحث درباره انزوای امریکا را باید در همین چارچوب بررسی کرد. پیشنهادهای جدید به‌تنهایی نشان نمی‌دهند که امریکا از نظام تجارت جهانی کنار گذاشته شده است؛ اما می‌توانند انگیزه شرکای آن را برای گسترش روابط اقتصادی مستقل از واشنگتن افزایش دهند. در واقع، پرسش اصلی این است که آیا استفاده مکرر از تعرفه، در بلندمدت قدرت چانه‌زنی امریکا را افزایش خواهد داد یا بخشی از شرکای تجاری این کشور را به سمت کاهش وابستگی به بازار امریکا سوق خواهد داد؟

◄ هزینه‌های داخلی تعرفه از تورم تا سرمایه‌گذاری

سیاست تعرفه‌ای ترامپ علاوه بر روابط خارجی، در داخل امریکا نیز با بحث‌های اقتصادی و سیاسی همراه است. دولت امریکا از تعرفه‌ها به عنوان راهی برای بازگرداندن تولید و سرمایه‌گذاری به داخل کشور دفاع می‌کند. در مقابل، منتقدان به افزایش هزینه واردات و فشار احتمالی بر خانوارها و بنگاه‌ها اشاره دارند. بر اساس برآورد آزمایشگاه بودجه دانشگاه ییل، تعرفه‌های امریکا هزینه سالانه خانوارهای امریکایی را حدود ۹۰۰ دلار افزایش داده‌اند. این رقم یک برآورد اقتصادی است و میزان اثرگذاری آن بر خانوارهای مختلف یکسان نیست. اهمیت این موضوع از آن جهت است که افزایش قیمت کالاها و هزینه‌های زندگی می‌تواند بر نگرش عمومی نسبت به سیاست‌های اقتصادی تأثیر بگذارد. در انتخابات میان‌دوره‌ای اخیر امریکا، مسائل اقتصادی و هزینه‌های زندگی از موضوعات مورد توجه رأی‌دهندگان بود و برخی جمهوری‌خواهان نیز پس از انتخابات خواستار بازنگری در تعرفه‌ها شدند. از سوی دیگر، تغییر مداوم نرخ تعرفه‌ها می‌تواند برنامه‌ریزی بنگاه‌های اقتصادی را دشوار کند. شرکت‌ها برای تصمیم‌گیری درباره سرمایه‌گذاری، خرید تجهیزات و تأمین مواد اولیه به چشم‌انداز نسبتاً مشخصی از هزینه‌ها نیاز دارند. اگر نرخ تعرفه به نتیجه مذاکرات سیاسی وابسته باشد، محاسبه هزینه‌های آتی دشوارتر می‌شود. با این حال، اثر نهایی این سیاست بر اقتصاد امریکا به عوامل مختلفی بستگی دارد. برخی صنایع ممکن است از کاهش رقابت وارداتی سود ببرند، در حالی که صنایع وابسته به نهاده‌های خارجی با هزینه‌های بیشتری مواجه شوند. به همین دلیل، نمی‌توان اثر تعرفه را بر همه بخش‌های اقتصاد یکسان دانست.

◄ تعرفه‌ها هنوز نهایی نشده‌اند مسیر مذاکرات باز است

یکی از نکات مهم در بررسی تحولات اخیر این است که پیشنهادهای ۲۵ نوامبر هنوز به تعرفه‌های اجرایی تبدیل نشده‌اند. دفتر نماینده تجاری امریکا برای دریافت نظرات کتبی و برگزاری جلسات استماع عمومی برنامه‌ریزی کرده است. بر اساس اطلاعیه‌های منتشرشده، مهلت ارایه نظرات و درخواست حضور در جلسات تا ۵ ژانویه ۲۰۲۷ تعیین شده و جلسات استماع عمومی نیز برای ۲۵ ژانویه برنامه‌ریزی شده است. بنابراین، اجرای تعرفه‌ها ممکن است تا اواخر ژانویه به تعویق بیفتد. این فاصله زمانی فرصتی برای کشورهای هدف فراهم می‌کند تا در مذاکرات خود با امریکا درباره نرخ‌ها و معافیت‌ها گفت‌وگو کنند. همچنین، بنگاه‌های اقتصادی می‌توانند نظرات خود را درباره پیامدهای تعرفه‌ها به دولت امریکا ارایه دهند. در عین حال، مکزیک و نروژ که در بررسی‌های اولیه دولت امریکا حضور داشتند، فعلاً مشمول تصمیم‌های جدید نشده‌اند. دفتر نماینده تجاری امریکا اعلام کرده که بررسی‌های مربوط به این دو کشور همچنان ادامه دارد. این موضوع نشان می‌دهد که هنوز نمی‌توان درباره شکل نهایی سیاست تعرفه‌ای امریکا و دامنه اثرگذاری آن بر اقتصاد جهانی با قطعیت سخن گفت.

◄ روابط تجاری امریکا در مرحله‌ای تازه از چانه‌زنی

تحولات اخیر نشان می‌دهد که دولت ترامپ پس از محدود شدن اختیارات اضطراری خود، مسیر قانونی دیگری برای ادامه سیاست تعرفه‌ای پیدا کرده است. این بار، استدلال اصلی واشنگتن نه صرفاً کسری تجاری، بلکه ظرفیت مازاد تولید و سیاست‌های صنعتی شرکای تجاری است. در مقابل، واکنش کشورها یکسان نبوده است. چین ضمن ردادعاهای امریکا، بر حفظ آتش‌بس تجاری و دفاع از منافع خود تأکید کرده است. اتحادیه اروپا خواستار حفظ چارچوب توافق‌های موجود است و سنگاپور و ژاپن مسیر مذاکره تجاری را باز نگه داشته‌اند. هند و ویتنام نیز تلاش می‌کنند از طریق توافق، نرخ‌های پیشنهادی را کاهش دهند. این تفاوت‌ها نشان می‌دهد که تعرفه‌های جدید می‌توانند به شکل‌گیری الگوهای متفاوتی از روابط تجاری امریکا با جهان منجر شوند. برخی کشورها ممکن است امتیازهای تازه‌ای برای کاهش تعرفه‌ها بپذیرند و برخی دیگر، در صورت افزایش فشار، گزینه اقدام متقابل را بررسی کنند. از منظر اقتصاد سیاسی بین‌الملل، مساله اصلی تنها میزان تعرفه نیست؛ بلکه چگونگی توزیع هزینه‌ها و منافع تجارت، اعتبار توافق‌های موجود و میزان اطمینان فعالان اقتصادی به قواعد مبادله اهمیت دارد. اکنون باید دید دولت امریکا در فرایند نهایی کردن پیشنهادهای خود تا چه اندازه به نگرانی‌های شرکای تجاری پاسخ خواهد داد و آیا مذاکرات می‌تواند از افزایش تنش‌ها جلوگیری کند. آنچه روشن است، ادامه تلاش واشنگتن برای استفاده از دسترسی به بازار داخلی خود به عنوان اهرم مذاکره است. در مقابل، شرکای تجاری امریکا نیز می‌کوشند با استفاده از ظرفیت‌های اقتصادی و دیپلماتیک خود، هزینه این سیاست را کاهش دهند. نتیجه این تعامل می‌تواند نه‌تنها بر روابط تجاری امریکا با چین، اروپا و آسیا، بلکه بر مسیر سرمایه‌گذاری، زنجیره‌های تأمین و مناسبات اقتصادی جهان در سال آینده اثرگذار باشد.

رییس جمهور:

شنیدن دغدغه‌های مردم و اصلاح کاستی‌های مدیریتی، محور سفرهای استانی دولت است

رییس جمهور در تشریح مهم‌ترین مصوبات و تعهدات سفر سه‌روزه به خراسان رضوی، گفت: بر اساس جمع‌بندی انجام‌شده، حدود ۷۶ هزار و ۴۱۸ میلیارد تومان اعتبار از محل بودجه عمومی دولت برای پروژه‌های استان پیش‌بینی شده است. همچنین حدود ۶۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات و تعهدات بانکی در نظر گرفته شده که مجموع منابع و تسهیلات مصوب را به حدود ۱۳۸ هزار میلیارد تومان می‌رساند. دکتر مسعود پزشکیان در آخرین بخش از برنامه‌های سفر استانی خود به خراسان رضوی در گزارش تلویزیونی به مردم، با گرامیداشت یاد و خاطره امام راحل و شهدای کشور، به‌ویژه شهدای جنگ و تجاوز اخیر، فرماندهان، دانشمندان، دانش‌آموزان، نیروهای نظامی و امنیتی و مردم عزیز ایران، اظهار داشت: به مردم شریف خراسان رضوی سلام و درود می‌فرستم و از درگاه خداوند متعال برای ملت بزرگ ایران، عزت و سربلندی مسئلت دارم. دکتر پزشکیان در تشریح اهداف و دستاوردهای سفرهای استانی دولت، با اشاره به برگزاری نشست‌های متعدد با گروه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و علمی، اظهار کرد: هدف اصلی از این سفرها، گفت‌وگو و مشورت با اصناف، دانشگاهیان، فعالان سیاسی، هنرمندان، تجار، تولیدکنندگان و کارآفرینان است. در حوزه فرهنگی نیز نشست‌هایی با طلاب، مدرسان و فعالان فرهنگی برگزار می‌شود و مسائل حوزه‌های دانشگاه، آموزش‌وپرورش و بهداشت و درمان مورد بررسی قرار می‌گیرد. رویکرد ما در این جلسات، بیش از آنکه سخنرانی باشد، شنیدن دیدگاه‌ها، دغدغه‌ها و انتقادهای مردم و فعالان هر حوزه است تا کاستی‌ها و اشکالات موجود را از زبان خود آنان بشناسیم و برای اصلاح آنها اقدام کنیم. رییس جمهور با اشاره به نشست چندساعته با مدیران استان، تأکید کرد: یکی از محورهای اصلی این گفت‌وگوها، ضرورت خدمتگزاری مدیران به مردم و اصلاح شیوه‌های مدیریتی است. مدیران باید به گونه‌ای عمل کنند که مردم از خدمات دستگاه‌ها رضایت داشته باشند و در مواردی که به دلیل محدودیت یا کمبود امکان ارایه خدمت وجود ندارد، موضوع را با احترام، صداقت و توضیح روشن با مردم در میان بگذارند و از آنان عذرخواهی کنند. همراهی مردم در شرایط دشوار پیش‌رو، به‌ویژه با توجه به آسیب‌هایی که در جریان جنگ و حمله به زیرساخت‌های کشور وارد شده، اهمیت فراوانی دارد؛ چراکه دشمن تلاش می‌کند با ایجاد کمبودها و نارسایی‌ها، زمینه نارضایتی و اختلافات اجتماعی را فراهم و وحدت و انسجام داخلی را تضعیف کند. دکتر پزشکیان با تأکید بر ضرورت مدیریت مصرف و مشارکت عمومی برای عبور از شرایط موجود، گفت: دولت در کنار اصلاح الگوی مصرف در دستگاه‌های اجرایی، از ظرفیت بسیج، انجمن‌ها، گروه‌های مردمی، هیات‌های مذهبی، آموزش‌وپرورش و بخش بهداشت و درمان برای گسترش مشارکت اجتماعی استفاده می‌کند. هدف آن است که با مدیریت مصرف بنزین، گازوئیل، برق و گاز، از اتلاف منابع جلوگیری و زمینه تداوم فعالیت واحدهای تولیدی و صنعتی فراهم شود؛ چراکه توقف تولید، افزایش کمبودها و فشار بر معیشت مردم، از جمله پیامدهایی است که دشمن در پی تحمیل آن به کشور است. رییس جمهور با اشاره به محدودیت‌های ایجادشده در مسیرهای ارتباطی و تجاری کشور، اظهار داشت: دشمن با بستن مسیرهای دریایی و هوایی و تلاش برای محدود کردن مسیرهای زمینی از طریق کشورهای همسایه، در پی افزایش فشار بر ایران است؛ اما باور ما این است که این تلاش‌ها به نتیجه نخواهد رسید. کشورهای همسایه، برادران و هم‌کیشان ما هستند و میان ملت‌های منطقه پیوندهای تاریخی، فرهنگی، اعتقادی و قومی وجود دارد. معتقدیم این پیوندها زمینه‌ساز همکاری و تعامل خواهد بود و تلاش برای ایجاد محدودیت در روابط منطقه‌ای با شکست مواجه می‌شود. در همین راستا، توسعه ارتباطات تجاری و اقتصادی استان‌های مرزی خراسان و سیستان‌وبلوچستان با کشورهای دوست و همسایه، از جمله محورهایی است که در این سفر مورد توجه قرار گرفت. دکتر پزشکیان در پاسخ به پرسشی درباره تقویت زیرساخت‌های زیارت و حمل‌ونقل ریلی و جاده‌ای در خراسان رضوی، با اشاره به ظرفیت‌های فرهنگی، تاریخی و مذهبی این استان، اظهار کرد: خراسان سرزمینی برخوردار از سرمایه‌های ارزشمند است؛ وجود بارگاه مطهر امام رضا(ع)، فردوسی، غزالی و دیگر بزرگان این منطقه، ظرفیت‌هایی کم‌نظیر برای توسعه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی فراهم کرده است. مساله اصلی آن است که بتوانیم با مدیریت صحیح، از این سرمایه‌ها بهره‌برداری بیشتری داشته باشیم و فرصت‌های موجود را به درآمد، اشتغال و رونق اقتصادی تبدیل کنیم. رییس جمهور با تأکید بر ظرفیت اقتصادی گسترده زیارت در مشهد مقدس، تصریح کرد: حضور شمار فراوان زائران در این استان، به معنای وجود ظرفیت قابل توجه برای رونق تجارت، بازار، هتل‌ها و فعالیت‌های اقتصادی و ایجاد درآمد برای مردم است. این فرصت باید به‌درستی مدیریت شود تا حداکثر بهره‌مندی از آن حاصل شود. خراسان رضوی به دلیل برخورداری از جایگاه ویژه زیارتی و فرهنگی، شرایطی متفاوت با بسیاری از استان‌های دیگر دارد و می‌تواند از این ظرفیت برای توسعه اشتغال و فعالیت‌های اقتصادی استفاده کند. دکتر پزشکیان با اشاره به ضرورت اولویت‌بندی طرح‌های زیرساختی در شرایط محدودیت منابع، گفت: در شرایط کنونی، توسعه حمل‌ونقل عمومی و به‌ویژه راه‌آهن و مسیرهایی که امکان جابه‌جایی ایمن‌تر و ارزان‌تر مسافر و کالا را فراهم می‌کنند، در اولویت برنامه‌های دولت قرار دارد. تمرکز ما بر تکمیل کریدورهای شمال به جنوب و شرق به غرب است تا مردم بتوانند با هزینه کمتر و ایمنی بیشتر سفر کنند و جابه‌جایی کالا نیز با بهره‌وری بالاتری انجام شود. با توجه به محدودیت منابع، باید طرح‌ها را بر اساس میزان اثرگذاری و اولویت نیازهای عمومی پیش ببریم. رییس جمهور با اشاره به روند اجرای پروژه راه‌آهن چابهار ـ زاهدان، اظهار داشت: بخش باقی‌مانده این مسیر که بیش از ۴۵۰ کیلومتر عنوان شده بود، در دولت چهاردهم با وجود شرایط دشوار و محدودیت‌ها، مورد سرمایه‌گذاری و پیگیری قرار گرفته و طبق برنامه اعلام‌شده، قر